СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 80. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 7. квітня, 1926. VOL. XXXIV. No. 80. Jersey City, N. J., Wednesday, April 7. 1926. THREE CENTS

СПРАВДІШНА БОРОТЬБА ЗА ПРОГИБІЦІЮ ПОЧАЛАСЯ.

ВАШИНГТОН, 5. квітня. — Нині почалися перед субкомітетом судового комітету сенату переслухання в справі прогибіційного закона.

Сього переслухання добивалися противники прогибіції, щоби доказати, що прогибіція показалася кепським законом, який не може бути виконаним, а тим самим приносить величезні шкоди американській суспільности.

Переслуханне почалося з промови сенатора Бруса з Меріленду, котрий представив всі закиди проти прогибіції, піднесені її противниками. Він заявив, що прогибіцію накинено народови проти його волі; накинула її народови головно Антисалунова Ліга, яка грозила підорванием кождого політика, що важивбися противитися Лізі, а котра кромі сього викинула на се величезну масу гроша. Наслідки прогибіції були страшні: злочини, пияцтво, неморальність, божевілля, масові троєння мунщайном, підорванне поваги до законів, масове перекупство й хабарництво урядників, — отсе потягнув за собою закон Волстеда.

Другим свідком проти прогибіційного закона виступив сенатор Едж з Ню Джерзі, котрий заявив, що більшість американського народа противиться прогибіції та домагається її знесення. На думку сього сенатора, народ повинен мати нагоду сказати в сій справі своє слово.

За сенаторами прийшли яко свідки полковник Кодмен з Бостону, котрий представляв ряд організацій, противних прогибіції, межи котрими є Американська Федерація Праці, а відтак Андрус, начальник прогибіційної служби, котрий дав вияснення, чому уряд не може як слід виконувати прогибіційного закона. Він ґоворив, що уряд не може встерегти мексиканської границі, бо не має достаточного числа аґентів, а аґентів не має тому, бо не має на се достаточної скількости гроша.

АМЕРИКАНСЬКА ВИПРАВА ДО ПІВНІЧНОГО БІГУНА.

НЮ ЙОРК, 5. квітня. — З місцевого порту виїхав нині сполудня корабель Чентіер, на котрому 47 добровольців везе американських летунів в підбігунові околиці, звідки вони будуть старатися дістати на північний бігун на літаках, які забрали зі собою.

Провідником виправи є американський військовий летун Ричард Берд. Виправу фінансують американські міліонери, як Ракефелер, Форд і Райен.

Виїзджаючим летунам зробила нюйорська публика, зібрана в числі кількох тисяч людий, величезну овацію.

Виправа Американців викликує тим більше зацікавленне, що рівночасно майже вибирається подібна виправа з Риму, яка буде вживати кермового бальона.

ЧЕПМЕН ПОВІШЕНИЙ.

ВИДЕРСФІЛД, Конетикат, 6. квітня. — В місцевій стейтовій тюрмі повішено нині о 1. годині в ночі Джералда Чепмена, відомого опришка, за те, що він вбив підчас розбійницького нападу полісмена.

В сей спосіб покінчилася життева каріера людини, яка немовби постановила звернути всі свої великі талани, свою інтеліґенцію, винахідчивість та досвід на виконуванне злочинів. Перший раз був засуджений на вязницю, маючи літ 14. Від того часу через 14 літ був злочинцем, з чого 14 літ він перебув у ріжних тюрмах. Маючи літ35, він виломився з тюрми, брав відтак участь у нападі на одну крамницю та вбив полісмена, що хотів його зловити. За се він тепер пішов на страчення, програвши цілий ряд завзятих відкликів в обороні свого життя

При смерти заховувався він спокійно. На шибеницю відвів його священик римо-католицької церкви, до котрої він належав.

СЛІПИЙ ЧОЛОВІК ЗАСУДЖЕНИЙ НА СМЕРТЬ.

НЮ ЙОРК, 5. квітня. — Стейтовий суд видав нині присуд на Гарі Ковена, 57-літного вбийника своєї 27-літної любовниці Едит Бертонівної. З огляду на те, що лава присяжних суддів признала його винуватим вбийства в першому степени, судді не лишилося нічого, як видати присуд смерти та визначити день страчення. Підсудимий має піти на смерть дня 10. мая. Його суд викликав свого часу велике зацікавленне, бо він був першим сліпим чоловіком у сьому суді, який відповідав за вбийство. Ковен осліп наслідком рани, яку він самий завдав собі після того, як він уже вбив панну Бертон.

ВІДҐОМІН ПАРИЗЬКОЇ МОНАРХІСТИЧНОЇ КОМЕДІЇ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, 5. квітня. — А. Дж. Сак, котрий колись був представником російського конституційного уряду в Америці, а відтак головою протибольшевицького російського інформаційного бюра, видав публичну заяву про конґрес російських іміґрантів у Парижі, в якій говорить, що се не є ніякий загально-російський конґрес, а лишень монархіст.-реакційних груп.

Ліберальні круги, на котрих чолі стоїть професор Павло Мілюков, та соціялістичні групи, на котрих чолі стоїть Керенський, не мають зі зїздом нічого спільного. Що більше, соціялістичні й ліберальні круги не лишень що не беруть участи в сьому зїзді, але й ще пятнують його як велику допомогу большевикам та велику перешкоду поступових кругів у їх боротьбі проти большевицького уряду. Монархістичний зїзд в Парижі се вода на большевицький млин, бо він дозволить большевикам показати на сей зїзд як на доказ, що російські іміґранти, які виступають проти большевицького уряду, хочуть привернення царату й дідичів.

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ АРМІЇ?

„Пролет. Пр." ч. 32 містить повідомлення, що 18. І. РНК затвердила новий статут військово-наукового т-ва Союзних Республік. Мета та ціли цього т-ва полягають в „зміцненню сили червоної армії, розвиваючи широку самодіяльність серед начальницького складу, червоноармійців та військових моряків, а також втягати трудящі маси в активну роботу що до оборони країни поширенням серед них військових знаннів і допомогою їхній військовій підготовці". Словом, все як слід. Навіть більше: „на чолі т-ва, як і раніше, лишаеться Революційно-Військова Рада Союзних Республік". Але в чому заключається „самодіяльність" — того не сказано. А може це новий спосіб направлення державних фінансів, бо як не „втягнешся" в це т-во, то більше платитимеш.

АРЕШТИ СВЯЩЕНИКІВ.

„Еміґранти, — як пише ужгородська „Свобода", — що прийшли з Київа, оповідають о страшних переслідуваннях проти духовенства та про велике невдоволення народу проти большевицького режиму.

Наслідком арештів в Харкові епископа, священиків та учителів, рівнож арештів 2 епископів і 50 священиків в Полтаві, народ був надзвичайно схвильований. Арештованих епископів і священиків з Полтави одвезено до Москви.

В В Харкові і Полтаві відбулись грізні демострації.

В Полтаві арештували і депутацію, яка домагалась увільнення Лубенського протоерея Борятинського, заарештованого чрезвичайкою.

В Харкові військо стріляло до демоструючих, при чому забито 80 осіб і богатьох поранено. Арештовано 50 людий.

В Харкові всі вязниці переповнені українськими священиками та парохіянами.

Велика демонстрація була і в Київі. Були змобілізовані всі комуністи, щоби боронити совітський режім. Було післано і військо проти демонстрантів, яке після свого складу чисто московське з жидівськими старшинами. Але коли вояки дізналися, що був арештований їхній митрополит Петро Крутицький, то відмовили в послусі. Полк був розформований, а привідців розстріляно.

Серед війська росте антисемітизм, бо Жиди більше волють чрезвичайку ніж рядову службу в червоній армії.

Як каже ґазета, большевики будуть примушені застановити боротьбу проти церкви.

ШКОЛА ЧИ МОРДІВНЯ?

„Громадський Голос" доносить:

„Про те, що учительки, такі як Ядвіґа Фірґанґ, не мають і не будуть мати серця й любови до українських дітий, ми вже не один раз писали. Ось до чого доходить, коли українську дитину зустріне доля мати таку учительку. — В селі Будькові пов. Бібрка є учителька Полька, Ядвіґа Фірґанґ. Дня 26 і 27 січня побила вона шестилітного Романа Лося так страшно, що хлопцеві три рази носом і устами пустилася кров. Тягала його за волося в клясі і била кулаком по голові. Дитина цілком переляканa лежить хора.

ІНСТИТУТ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Як ми вже повідомляли, на Вкраїні серед наукових кол виникла давно вже думка про утворення Інституту Тараса Шевченка. Підготовча праця для організації цієї установи провадилася до цього часу в двох центрах чи осідках українських культурних сил у Київі та Харкові. 7—8 лютого в Харкові відбувся пленум організаційного бюра Інституту, на якому були присутні й представники київських наукових сил як В. Міяковський, М. Новицький, Б. Якубський, О. Дорошкевич, П. Філіпович (акад. Єфремов не зміг поїхати). А недавно Совнарком України ухвалив вироблений статут цієї установи і приблизні штати її. Незабаром Укрнаука має затвердити постанови Окрбюро, провести наказом по НКО де-які тимчасові призначення урядових осіб Інституту, і нова інституція розпочне свое юридичне й формальне існування.

Згідно свойому статутові „Інститут Т. Шевченка є науково-дослідча установа, що ставить собі за мету збирати та зосереджувати матеріяли й документи з нової української літератури і про Шевченка насамперед, а також науково досліджувати та популяризувати з погляду матеріялістичного розуміння історичних та історико-літературних явищ і процесів, насамперед життя і діяльність Шевченка на тлі його епохи, а потім і взагалі нове українське письменство XIX-XX в. в. і літературно-громадські рухи на Україні". Інститут вже має асіґнування, правда, поки що мізерне — 8,628 карб. В Інституті будуть три категорії наукових співробітників: дійсні члени, наукові співробітники та аспіранти. Дослідча робота Інституту має провадитися в шістьох „кабінетах". Але питання зараз розходиться про те, де має бути осередок самого Інституту чи в Харкові, як вирішив Наркомсвіти, чи в Київі, з приводу чого зараз між Харковом і Київом йде дискусія. В „Прол. Пр." ч. 36 уміщено статтю О. Дорошкевича, який вважає, що центром Інституту повинен бути Київ, з огляду на фактичну перевагу Київа в культурній історії України, а особливо, зважаючи на тісний контакт з Укр. Академією Наук в праці Інституту. Але остаточно питання це ніби ще не вирішене, хоч вже згідно статутові в Київі з персонального складу мають бути трое робітників, а в Харков — пять (з них директор і вчений секретар). Як вирішиться таке питання, як осідок центру Інституту, сказати важко.

„СТАРИМ ШЛЯХОМ".

В Миколаївській окрузі ввесь час прибувають переселенці зо всіх кінців України. Із 97.000 дес. кольонізаційного фонду в цій окрузі вже зайнято 61,000. Прибуло вже поверх 2 з половиною тисяч люду з Волині, Поділля, Київщини, Чернігівщини то-що.

ВИДІЛЕННЯ ОКРЕМОГО ЖИДІВСЬКОГО РАЙОНУ НА КРИВОРІЖЖЮ.

Центральна Комісія Нацменшостей визнала за доцільне виділити в Кроворізькій окрузі жидівський національний район у звязку з тим, що туди почалося переселення компактних жидівських груп.

ЗАСУД ПРОВОКАТОРА ТРОЯНОВСЬКОГО.

Перед варшавським судом станув комісар варшавської поліції Ленскі і провокатор Чеслав Трояновскі, обвинувачені о фабрикацію і підкидування бомб. Трояновскі признався, що робив бомби на припоручення свойого начальника Леньского, який казав йому вступити до партії незалежних соціялістів і до незалежної хлопської партії. З його наказу став він відповідальним редактором орґану незалежної хлопської партії — „Валька Люду". В редакції тої ґазети фабрикував він бомбу, яку мали в день 1. травня 1925 р. комуністи кинути на поліцію. Фабрикував так незручно, що бомба вибухла і ціла справа вийшла на верх. Тим зізнанням Трояновского заперечив комісар Леньскі. Некорисно для Леньского зізнавала жінка одного поліційного урядника Бандурска, але в день по розправі вона дивним дивом хотіла відобрати собі життя та тяжко зранила себе в груди. Свідок посол Праґер зізнавав в некористь обох обвинувачених та подав, що всі бомби, які в останніх роках кидано в Варшаві, були подібні до бобм Трояновского, та що провокація стала системою. Трояновского засуджено на чотири роки тюрми, Ленского звільнили.

ЧУЖИНЦІ ПРО СТАН ДОНБАСУ.

Директор бельґійського товариства Константинівка в Брюселі, який недавно вернувся з України, на загальних зборах того т-ва між иншим висловив слідуючий погляд на стан каміновугільного копальництва в Донбасі. Урядові дані кажуть, що копальництво в Донбасі дає працю 22 проц. передвоєнної норми робітників, а інтенсивність продукції доходить до 50 проц. передвоєнних норм, що завдячує Донбас новим методам праці. В дійсності ж ситуація представляється цілком инакше... Совітський уряд поносить великі страти, а причиною тому є безплянове господарювання. Дефіцит совітської промисловости в Донбасі систематично збільшується і в 1926 р. досягне фантастичних цифр. Всі старання совітського уряду концентруються не біля направи самої промисловости, бо то не до осягнення, а лише біля її реклямування, щоб дістати кредитову допомогу від закордону.

БЕЗБОЛІЗНІ РОДИ.

Др. Джеймс Т. Ґватні з нюйорського шпиталю подав до відома зборови лікарів жіночих і діточих недуг, що в цім шпиталі 96 відсотків усіх родів відбуваються без ніякого болю для матерей. Для припинення болю матерям встрикується три рази розчин маґнезії, причому в одному случаю з тих трох додається трошечки морфіни. Цей спосіб є зовсім нешкідливий і дуже дешевий а при цьому уможливлює справнішу працю лікареви, який не мусить оглядатися на терпіння матері і може сміліще поступати так, як і для неї і для дитини краще.

СПРОСТОВАННЯ ОШИБКИ.

В числі 67 „Свободи" була проголошена збірка з Боффало, Н. Й. на $116, а має бути $161, що отсим простується.

КЛОПОТИ ЛІҐИ НАЦІЙ З БРАЗИЛІЄЮ ТРЕВАЮТЬ ДАЛІ

ПАРИЖ, 5. квітня. — Бразилія домаґається сталого місця в Раді Ліґи на случай якби таке місце офірувано Німеччині, або кому иншому. В той спосіб хоче вона запевнити місце в Раді виключно для себе, бо обавляється, що його дістане инша полудневo-американська держава.

З рамени Ліґи вийшла пропозиція, щоби призначити одно стале місце для полуднево-американських держав в той спосіб, щоби тим місцем мінялися по черзі Бразилія, Чіле і Арґентина.

Инші непорозуміння щодо несталих місць в Раді Ліґи незначні і їх можна тепер легко усунути. Ходить тільки о те, щоби Бразилія уступила від свого домагання, бо в противному разі Німеччина не буде в силі приступити до Ліґи, а тим самим і ціла інституція буде хромати далі.

БОМБАРДУЮТЬ ПЕКІН.

ШАНГАЙ, 5. квітня. — Армії ґенералів Ву і Ченґ наближаються до Пекіну, столиці Хін, яка находиться в руках національної армії. Два манджурські аероплянн обкидували бомбами місто, щоби в той спосіб приспішити евакуацію міста, яке національна армія не буде в силі вдержати.

Надіються, що владу перебере тепер ґенерал Ву, якого вважають хінським патріотом і самостійником, коли Ченґ опирається головно на допомозі з боку Японії, а національна армія є знова оруддем московських большевиків.

АМУНДСЕН ГОТОВ ДО ПОДОРОЖІ ДО ПІВНІЧНОГО БІГУНА.

РИМ, 5. квітня. — Вже пороблено всі приготовання для експедиції до північного біґуна, яку поведе відомий дослідник Амундсен на спеціяльно для тої цілі збудованім аероплянi Норґе.

Італійський уряд буде супроводжати ту експедицію, до якої привязують дуже велику наукову вагу, з великою парадою, в якій возьмуть участь найвизначнійші представники уряду і парляменту.

ОДНІ НА ПІВНІЧ, ДРУГИЙ НА ПОЛУДНЕ.

РИМ, 5. квітня. — В той сам день, коли Норґе відлетить в сторону північного біґуна, італійський диктатор відізджає на полудне до Тріполіс в Африці, щоби защіпити на африканській землі благодати італійського фашизму.

ЗАХИТАНИЙ ЗІНОВЄВ ВСЕЖ ТАКИ ЩЕ ДЕРЖИТЬСЯ.

МОСКВА, 5. квітня. — Ширший комітет Третого Інтернаціоналу затвердив Зіновєва далі своїм головою. В той спосіб не зійшов ще Зіновєв зі сцени і буде головою комуністичного інтернаціоналу до слідуючого року, в якім то відбудеся шестий конґрес інтернаціоналу і перевибір цілого уряду.

До екзекутиви Третого Інтернаціоналу ввійшли кромі Зіновєва ще слідуючі: Сталін, Бухарін, Мануїльський і Рутенберґ.

ВЖЕ І НІМЕЧЧИНА МАЄ КЛОПІТ З ПРОГИБІЦІЄЮ.

БЕРЛІН, 5. квітня. — Директор берлінської поліції заказав полісменам вживати алькоголю при виконуванню їх обовязків, а рівнож не дозволив пити ні пива ні вина в кватирах, призначених для полісменів в службі.

Це зарядженне викликало сензацію в цілій Німеччині, бо це перше протиалькольне урядове зарядженне. Властителі броварів і дестилярень та торговці алькоголем почали завзяту кампанію проти цего зарядження, бо побоюються, що воно може стати притокою до инших заряджень, які готові викликати боротьбу за і проти прогибіції, подібно як в Америці. А того собі Німеччина не бажає, бо має і без того доволі инших клопотів.

СТАРИЙ ЛИС МУСИТЬ ТАКИ УСТУПИТИ.

БІЛГОРОД, 5. квітня. — Премієр Пашіч, відомий з назви „Балканського Лиса", змушений внести резиґнацію свого кабінету. Хто буде його наслідником, ще невідомо.

НІМЦІ НЕ ТАКІ АНҐЕЛИ, ЯК СЕРЕ МАЛЮЮТЬ.

БЕРЛІН, 2. квітня. — Вийшла друком нова серія матеріялів міністерства закордонних справ, які відносяться до справи, хто спричинив світову війну. Між тими матеріялами знаходиться меморіял графа Павла Метерніха, що був німецьким амбасадором в Лондоні в 1912 р.

В тім меморіялі остерігає Метерніх німецького кайзера перед затвердженнем програми адмірала фльоти Тірпіца, бо поширенне фльоти буде вважатися в Англії визовом і може спричинити війну, або щонайменше настроїть Англію ворожо до Німеччини. Та фльота, яку має Німеччина, вповні вистарчаюча.

Та даремні були остороги Метерніха, програму Тірпіца принято. Визов зістав кинений. Тому не диво, що Англія стала проти Німеччини.

ІНДУСТРІЯЛЬНА КРІЗА В СОЮЗІ РАДЯНСЬКИХ РЕПУБЛИК.

МОСКВА, 3. квітня. — Найвисша економічна Рада рішила вкоротити діяльність деяких індустрій. Як причину подають брак сирівця. Через те вкоротиться металюрґічний промисл о 20%, бавовняний 7%, скіряний 6%, а продукція мила на 20%.

ЕКОНОМІЧНА ВІДБУДОВА АВСТРІЇ.

ЛОНДОН, 3. квітня. — Бюлетин одного з передових лондонських банків виказує, що в послідній році доходи Австрії перевисшили розходи о 1,000,000 фунтів стерлінґів. Через те міністерство фінансів проголосило знижку податків. Рівнож маліє безробіття, а індустрія розвивається. Можна надіятися, що Австрія стане в короткім часі економічно сильно на ноги та займе під тим оглядом передове становище між сусідуючими з нею краями.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВА РОСІЙСЬКА МОНАРХІСТИЧНА КОМЕДІЯ

В Парижи зібрався на день 4. квітня черговий московський монархістичний зїзд. Такі зїзди, явні й тайні, відбувалися вже й давнійше, але сей зїзд проголошено першим зїздом всеї московської еміґрації та розафішовано яко „першу російську іміґрантську думку". На зїзд справді прибули делеґати з усіх сторін. Бувші царські ґенерали й попи, царські льокаї й цареславні письмаки, царські ґубернатори й камердинери та цареславні вчені, які нині або живуть на капітал, зложений у „старі та добрі часи" в заграничні банки, або заробляючі собі на життя як кухарі, придверники, бартендери, кравці й танцюристи, зійшлися на сей зїзд пошлякувати на кепську долю та нібито глибоко призадуматися, якими то способами можнаби назад привернути царський уряд.

Хоча зїзд називається все-іміґрантським, та на зїзд попали самі собою вибрані представники еміґрації з усіх країв Европи, все таки на зїзді перевагу становлять „делеґати" з Парижа. Відомо, бувший носитель царських горщиків, який живе у Парижі, має більшу спромогу прибути на зїзд делеґатом, як царський ґенерал, живучий у Берліні або Білгороді. Ся перевага паризької делеґації викликує перше неприємне напруження на зїзді.

Друге неприємне напруження викликала назва зїзду. Коли се має бути зїзд монархістів, то пощо його називати думою? Невжеж ся назва не пахне демократією? Коли се має бути маска для задурення необачних, для закриття справдішного обличча, то се маска так прозрачна, що через неї й найбільше озлоблений на іміґрантські злидні еміґрант готов доглянути справдішне лице.

Зїзд справді не може похвалитися, що він є загально-російським. Всі зусилля орґанізаційного комітету зробити його таким увінчалися повним недоспіхом. Московські републиканці від проводом професора й бувшого міністра Мілюкова заявилися проти зїзду та відмовилися вислати на нього своїх представників. Радикальні ґрупи, яким проводять Олександер Керенський та Віктор Чернов, теж збойкотували зїзд. Їх бойкот є поважним ударом для орґанізаторів зїзду, бо сі ґрупи роспоряджають найкращими російськими ґазетами на еміґрації.

До того ся невдача підриває розмах зїзду, бо вона роскриває, якими слабими орґанізаційними силами роспоряджають монархісти. Зїзд скликати не трудно, та ще як його скликати до Парижа, де на всякий случай є кількадесять тисяч російських утікачів. Невдача орґанізаційного комітету показує орґанізаційну нездарність російських монархістів, ту саму нездарність, через яку вони довели до революції, яку вони проявили підчас революції, через яку вони потратили землю й владу. Як Французи говорили за своїх скинених королів Бурбонів, так нині можна сказати про російських монархістів: Вони нічого не забули, і нічого не навчилися.

Не навчилися нічого й самі Романови. Хоча тут нібито ходить о їх престол, вони далі заховуються, як незрілі й непоправні діти. Сварка межи поодинокими претендентами до престола йде дальше з давним завзяттем. Найсильнійший з усіх кандидатів, великий князь Микола Миколаєвич, якому за його пияцтво надали прізвище „всепянійший", місто працювати для добуття престола, запивається далі, немовби вже був на престолі. На зїзд він не приїхав, бо якраз попереднього дня мав розбитися автом до вуличного ліхтаря. Сю чутку зараз заперечили, кажучи, що розбився тут самий автомобіль без великого князя, але в запереченне не повірили навіть найвірнійші монархісти. Вони знають свого вожда, і знають, що тверезий автомобіль в лямпу не заїде.

Всеж таки російським монархістам дивуватися ні крихти не можна. Прецінь всі вони, сі царські ґенерали, попи, чиновники, дідичі, камердинери й льокаї, мають з царських часів гарні спомини. Їм не можна дивуватися, що вони за сим гарним для себе життєм банують та його назад привернути хочуть. Не можна дивуватися не лишень сьому, але не можна дивуватися навіть тому, що вони собі другого бажання в других людий навіть представити не можуть. Се вже нещастя людий, які думають своїм серцем, що вони свої бажання вважають за бажання всіх кляс і верств. Через десятки літ вони навикли до панування, розживання, роскоші; через десятки літ вони душили всякий спротив угнетених та визискуваних, і нині їм ще здається, що й другі верстви тільки й того бажають, що моляться за привернення того ладу, який для них означав гніт та визиск.

Через се власне російські монархісти роблять враження явища траґіно-комічного, явища, в якому в дивну цілість сплелися сумні й смішні сторони. Монархістичний зїзд без сумніву явище сумне: люди розбиті, покарані долею за вини власні й чужі. Але їх жалі світ витає як не кпинами, в найліпшому разі погордливою посмішкою. Світ хоче порадити сим учорашним людям, щоби вони взялися до чесної праці та закинули мріяти нездійснимі мрії про те, як вони знова запанують, сівши назад на карки народови, котрий їх з трудом скинув.

„ФАНТАСТИЧНІ МРІЇ"

В кінці 1925 р. вийшла в Берліні книжка якогось А. Царинного під назвою: „Украинское движеніе. Краткій историческій очеркъ преимущественно по личнымъ воспоминаніямъ". Передмову до книжки, що має біля 250 сторінок друку, дав відомий україноїд князь Волконський. Мені пригадується, що в 1912 р. в Київі вийшла була в такомуж характері „праця" Щоголева під назвою — „Украинское движеніе, какъ современный етапъ южно-русскаго сепаратизма". Здавалось би, що після стількох пертурбацій на Україні й з Україною російські монархісти повинніб були дечого навчитися. Але книжка п. Царинного, який заявляє себе „малоросом", і передмова до неї Волконського доводять цілком противне. Про них можна сказати словами Наполеона, що характеризували настрій французької роялістичної аристократії: „Вони нічого не навчились і нічого не забули".

Ни варто звертати уваґу на писання якогось там закукуріченого „облезлого барина", запитає може дехто.

Неодмінно, і ось з яких причин. Не забуваймо, що російська еміґрація, в масі своїй настроєна **монархічно.** Бувший член правительства Керенського проф. Сергій Прокопович підрахував навіть, що 85 проц. цієї еміґрації стоять за монархією і тільки 15 проц. співчувають ґрупам буржуазно-демократичним і соціялістичним. Подивіться на цвіт російської інтеліґенції, на письменників Буніна, Куприна, на учених, як Струве, Ростовцев, — все це монархісти, яким не те що в ночі, а і в білий день увижається цар на троні в Кремлі. Зверніть уваґу на те, що серед цих еміґрантів-монархістів є багато військових, орґанізаторів, адміністраторів, правників і т. д. Все це елемент, що по вислову сторожа з „Ревізії" „і за Єлисаветом бував". Ці люде мислять, кажучи евразійським терміном, „континентально", в своїх асціраціях і претенсіях вони не миряться менче, ніж на великій Росії, „єдиній і неділимій". Це ті люде, що в 1919 р. погубили армію Денікіна походом на Україну для „собиранія русскихъ земель", ослабили свій фронт, аби не дати зміцнитися „жовто-блакитній небезпеці". **Треба знати думку про нас нашого бувшого і будучого ворога.** Не забувайте, що багато з тих поглядів на українську проблему, які висловлюють російські монархісти, поділяють з ним й російські ліберали і навіть соціялісти.

В антиукраїнських писаннях уже встановилася традиція починати танець од фільольоґії та історії. З цього починає і Волконський у своїй передмові. П. Волконський насамперед докоряє Українцям, що вони лишають стару назву свою — „Русин, Русь, руський", а приймають пізнішу назву — Україна, український і т. д. П. Волконський не хоче бачити тут закономірної послідовности, а шукає зовнішніх впливів. На думку Волконського й Царинного Україну вигадали Поляки. Український рух це „польська інтриґа". Всупереч існуючим фактам, п. Волконський запевняє читачів своєї книжки, що сучасна польська адміністрація „прищіплює їм („русскимъ согражданамъ") насильно назви Українців і Бялорусінуф" (ст. IX) П. Волконський проти того, щоб називати східну Галичину Україною. На його думку, Грушевський тільки те й робив, що перекручував історію „Юга Россіи". Волконський не може спокійно чути, що Одеса на Україні, бо він визнає єдино термін „Новороссія".

Панам Волконському і Царинному ввижаються відусіль небезпеки для „единства русскаго народа". Вони визнають, що вороги московського імперіялізму „досягли величезних успіхів". Як же! Вже навіть у французькій пресі, як свідчить п. Волконський, почали називати Росіян (horribile dictu) **Московитами.** П. Волконський приписує цю „розкладову работу" „темним силам".

„Вся Европа загарливо бажає — звичайно, не України, — а розділу Росії; тому мила думка про Україну й масонській Лізі Націй".

Як же врятуватися з такої небезпеки для неділимої Росії? Російський патріот бачить єдиний вихід: „єдність Росії недосяжна без відновлення царської влади". Він знає, що це не так легко, але що робити? Адже українські сепаратисти дедалі більше зміцняють свій вплив у народі і в громадській думці світа. Цікаво, що навіть п. Волконський не важиться виставляти гасло „єдиної, неділимої Росії", а хоче поспіти „за віком": він проголошує **федеративну** імперію російську з столицею в Київі.

Свою вимріяну федеративну імперію п. Волконський хоче будувати з України. Цікавий факт. Із міркувань князя Волконського виявляється, що цієї федеративної імперії не можна збудувати без України, без допомоги українського національного руху. П. Волконський говорить комплімент українському народові, зазначає, що наш народ супроти Росіян **„морально сильніший"** (ст. XXXVIII). Але, щоб використати цю моральну силу українського народа **політично,** п. Волконський не бачить иншого шляху, як звернутись до його сепаратистичних почувань і настроїв. Він пише про українську націю, що „її можна підняти проти большевиків **кличем самостійности..."** (там же). Очевидно, у п. Волконського виринає думка „одурити хахла": пообіцяти йому самостійну Україну, нехай він б'ється з большевиками, а там посадити імператора і самостійність задавити. Чимала наївність. Правда, в боротьбі з Денікіном большевики кидали клич незалежности України, щоб притягти до себе симпатії мас. Але великі рухи народні й повстання на Україні проти російської окупації показали ясно, що **мас не одуриш.** Пробував і Скоропадський будувати єдину, неділиму Росію з Київа, і всі знають, як на це відповів український народ. Всі міркування панів Волконських про федеративну імперію є чистісенька фантазія.

П. Царинний не втік далеко від князя Волконського. Він хвалиться своїм „малоросійським" походженням і навіть претендує на якусь культурну „малоросійську" традицію. Але на провірку виходить, що він не знає навіть української мови, перекручує в цитатах українські слова, хоч в польських цитатах правопису додержує дуже пильно. П. Царинний, визначаючи український рух за „польську інтриґу", одночасно приписує розвиток українства російським большевикам. Він переконаний, що „насильна украіінізація Малоросії", яку ніби провадять большевики з доброї волі, зробить українську ідею огидною для „малоросіян", і що з упадком большевизму загине рівнож і український рух. Між иншим, Царинний доводить іще одно: Українці — це соціялістична секта, яка має піддержку в „Юдеях". Мало того: Українці — це **окрема раса,** що домішалася протягом століть до колишнього чистого „русскаго" типу. Для нього Шевченко є виявом „нижчої раси". Як співробітник В. Шульгина, А. Савенка і инших, п. Царинний кличе до погрому Українців і Жидів. Останніх він так ненавидить, що наперед іменем „федеративної імперії" визнає акт 14. березня 1923 року, яким держави Антанти визнали східну границю Польщі. Мотив той, що в цих українсько-білоруських територіях, які відійшли по Ризькому договору до Польщі, є багато Жидів, а п. Царинний вважає, що досить буде йому „різати" й тих, що перебувають на сучасній території СССР.

Нас не дивують усі недоладности й недоречности в писаннях російських монархістів. З боку нечесної й брехливої своєї пропаґанди вони рівняються з большевиками: це правий і лівий чобіт одного хазяїна. Нас не турбує, а лише задовольняє той тон гадючого безсилля, яким вони говорять про силу українського руху. Вони не хотять бачити, що українське національне відродження має глибоке коріння в масах, вони не визнають фактів: тим гірше для них самих. Російські монархісти у всьому, що йде проти їхньої єдиної, неділимої Росії, вбачають чужоземну „інтриґу". І кому тільки вони не приписують оцю інтриґу. Німеччині, Австрії, Польщі, Антанті, а нарешті Чехословаччині. П. Царинний гірко нарікає на Чехів, що вони дають змогу виховати у себе „українських яничарів — майбутніх педаґоґів, аґрономів, хеміків, техніків, шоферів, машиністів і инших..." (ст. 228).

Як ми повинні оцінювати подібні писання російських монархістів на українські теми? Не вважаючи на всю їхню гумористичність, мусимо до цих „спроб пера" відноситись серйозно. Бо ця наївна українофобська проповідь находить широку авдиторію серед російського еміґраційного громадянства. Навіть серйозні учені педаґоги російські в своїх наукових працях ще й досі уважають українську школу непотрібною (Див. С. Гессен. Педаґоґика. Берлін 1923 р.). А щож казати про обивателя?

Україна має свій Ульстер в особі російської та зросійщеної інтеліґенції, яка говорить з „малоросійським" акцентом, любить „малоросійський" борщ, ковбасу, але всією душею лине до Москви. Це вони, оті малороси, засновують товариства „единства русской культуры", ціж москвофіли ще й досі здибаються в менших дозах у Галичині, в більших на Прикарпатській Україні. Щоб виправдати нікчемність свого існування, свою відірванність од народу, вони чіпляються до таких ідеольоґій, як „евразійство", яке касує термін „Росія", ставить на його місце „Евразію": може иниий „малорос" і не хотів би тонути в російськім морі, то, думають евразіяти, він розпливеться в евразійському океані. З другого боку між цими малоросами є й такі, в яких може ще прокинутися український патріотизм, який переборе московську блекоту, що їх отруїла. Тут на поміч підспівають панове Волконські і Царинні, які розводять теревені про Київ — столицю „федеративної імперії" і т. д. Так роблять ловці людських душ.

Не треба зменшувати значіння цього нашого „малоросійського" Ульстера: процес проф. Василенка в Київі, недавнє розкриття російського монархічного шпіонажу на Україні (КРУК), — все це показує, що російська реакція добровільно не зречеться України. Монархізм є найорганізованішою частиною російського суспільства. І коли у російських реакціонерів вистачає коштів не тільки на видання газет, а ще на друкування по кількасот сторінок для специфічного „ознайомлення" своїх прихильників з українським рухом, то це показує лише, що між ними зріс інтерес до цього руху.

Неправдою, обманством, свідомим перекручуванням фактів бореться російський монархічний імперіялізм проти українського національного відродження. Вже вибір нечистих засобів характеризує їхню темну ціль. Треба бути всеж на сторожі у відношенню до них. Ідеольоґи Денікінщини одержали гірку науку на Україні в 1919-20 р.р. та мабуть їх ще кортить. Але нехай знають, що український народ, скинувши лівий большевизм, не захоче большевизму правого. Всі нахвалки цих правих большевиків на український рух, як „жидівську вигадку", їхні мрії про будування неділимої Росії з Київа — все це порожні утопії, „безмысленныя мечтанія". Нехай собі мріють на здоровля. Адже мріяти, по словам Сталіна, не заборонається навіть у совітській республиці.

В. Гнатович.
(„Тризуб").

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що місячні збори товариства відбудуться в неділю, дня 11. квітня, о годині 1-ій пополудни, в гали У. Н. Дому. Котрий член довгує за 2 місяці, а неявиться на третий місяць, буде суспендований. Тож прошу членів не занедбувати плачення місячних вкладок. — Гр. Степанек, секр. фін.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що збори відбудуться 11-го квітня, о год. 2-ій попол., в гали Української Хати, 2240 Ґревлінґ ул. Кождого члена обовязком прибути на мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих проситься вирівнати свої вкладки. Також проситься приеднувати нових членів, членкинь і дітий як до Товариства так і до У. Н. Союза. — Йосиф Кульчицький, предс.; Ів. Курчак, рек. секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. на Сохо. Тов. ім. Рогатинщина, від. 396, повідомляє усіх місцевих членів, що мітинґ відбудеться в суботу, 10-го квітня, точно о 7-ій год. вечером, в домі М. Кримського, 2020 Wattson St., Pittsburgh, Pa. Проситься членів явитись, бо є важні справи до полагодження, і так само, щоб кождий приніс зі собою платничу книжочку, бо секретар без книжочки не возьме місячної вкладки. Неявившийся член заплатить кари 50 ц. а урядник 1.00 дол., а на другий мітинґ хто не заплатить кари, не возьмесь і розмету. — Секретар.

ВІЛКС БАРЕ, ПА. Бр. св. Василія Великого, від. 278, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться дня 11. квітня, в гали церковній, зараз по Службі Божій. Повинностю кождого члена бути присутним на сім мітинґу. Член котрий не явиться на сім мітинґу, то буде оправданий після параграфу статута У. Н. Союза. Також проситься членів приеднувати нових кандидатів на членів і привести зі собою на сей мітинґ, за що дістануть нагороду з каси Від. У. Н. С. — Йосиф Крохмальний, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. Богдана Хмельницького, від. 248, повідомляє всіх членів, що місячний мітинґ відбудеся дня 11. квітня, в неділю, о першій годині попол. Проситься всіх членів прибути на означений час. Довгуючих членів проситься вирівнати свої довги. Мітинґ відбудесь в церковній гали. Також проситься членів, котрі мають діти, щоби записали їх до У. Н. Союза, бо се є добра асекурація як для старших так і для дітий. — Йосиф Казюта, предс.; Антоній Зубко, касієр; Іван Іванішів, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Зап. Січ, від. 75, подає до відома всім своїм членам, що звичайний мітинґ відбудеться в неділю, 11. квітня, о 1-ій годині пополудни, в гали при Cicotte Ave., ч. 3464. Незабувайте, що тепер є відповідний час забезпечити себе і свою родину в У. Н. Союзі, щоб опісля не жалувати, як буде за пізно. — Стефан Дідула, секр.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Андрія, від. 128, повідомляє всіх своїх членів як місцевих так і позамісцевих, що братський мітинґ відбудеться дня 11. квітня, о годині 1-ій пополудни, в гали церковній. Тож проситься всіх членів прибути на сей мітинґ на час, бо є дуже важні справи до полагодження. — В. Карщень, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Подається до відома членам Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 292, що квартальні збори відбудуться в неділю, 11-го квітня, о годині 12.30 пополудни, в гали при [illegible]. Проситься всіх членів прибути, бо є много справ до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої довги, коли не сповнять своїх обовязків супроти Братства, то можуть бути наражені на неприємности, які красше завчасу оминути. Рівнож пригадуємо, що як хто хоче підвисшити своє посмертне, може се зробитиколинебудь, а не зволікати, бо відкладаний тілько сир добрий. — Д. Запотічний, предс.; Т. Медвідь, касієр; Петро Кізел, секр.

МАРНІ ЗАХОДИ

(З паризького „Тризуба").

Міцно тримає Москва Україну в своїх руках, всіми силами „всесоюзної комуністичної партії"; на всі способи береться, сама проти себе йде, поступаючись своїм „я", щоб тільки цей багатий край при собі удержати. Без України, її ресурсів природніх, не уявляють вони собі Росії...

І в цьому відношенні погляди червоної Москви сходяться з поглядами білої чи чорної.

Звичайно на сьогодняшній день всю нашу увагу забірає і мусить забірати боротьба з червоними окупантами України, визволення нашої землі зпід московського ярма, але в запалі цієї боротьби не можемо ми спускати з ока і того, що думають і про що мріють ті, що намагаються й сподіваються заступити собою теперішніх червоних царів в Кремлі.

Деякий матеріял до цього дає книжка „Украинское движеніе", з якою знайомить читача стаття „Фантастичні мрії".

Не цікава сама по собі, книжка ця характеристична яко показчик певних настроїв серед російських монархічних кол.

До цих настроїв варто придивитися. І не тільки тому, що за ними єсть певна історична традиція, що вони охоплюють переважну частину російської еміґрації, яка „нічого не забула і нічого не навчилася". Не тільки тому, що під їх психозом і досі перебувають деякі наші землячки, „тоже малороси". Не тільки тому, що вони можуть знаходити для себе деякий ґрунт сприятливий в тих умовах тяжких, в які поставила українське населення нерозважна національна політика тих держав, що під ними сьогодня опинилися українські землі. Але й тому, що єсть певні симптоми, що ці монархічні кола не від того, щоб шукати стежки і на Велику Україну. Про це, принаймні, говорять звістки про спроби діяльности там російських монархічних аґентів.

Все ще по давній звичці плетучи теревені про чужоземну „інтриґу", і вони проте примушені рахуватися тепер із зростом самосвідомости нашого народу; і вони не можуть далі заплющувати очі на той факт, що ідея самостійности України глибоко пройшла в народні маси.

Доводиться й їм, ідучи слідом за своїми червоними антиподами, теж поступатися самим собою: забувши, — чи певніше вдаючи, що забули, — про „єдину, неділиму", думають вони сьогодня, як що вірити кн. Волконському, привабити до себе Українців гаслом „федерації".

Марні заходи!... Як сьогодняшнім червоним господарям Москви, що можуть тримати під собою Україну тільки збройною силою, так і тим, хто прийде на їх місце і стане на чолі Росії, монархічної чи республиканської — все одно, — слід затямити раз на завжди:

Ні в яку пастку федерації не пощастить залучити українського народа. Визволившися з ярма, навчений гірким досвідом, в стару „тюрму народів", хоч би помальовану новою фарбою — замісць червоної чорною чи білою, це однаково — він не піде...

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК НА ВСЕСВІТНІМ КОНҐРЕСІ АМЕРИКАНІСТІВ.

Київська Академія Наук одержала запрошеннє делеґувати своїх представників для участи в 22-ім всесвітнім конґресі американістів, що його скликає „Інститут Христофа Колумба" в Римі.

МАЄ ПРАВДУ.

— Жіночі думки деде чистіщі, чим у мущин — каже жінка до чоловіка.

— Вони й повинні бути чистіщі — відповідає муж, — бо женщини ті свої думки що хвиля перемінюють.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ДБАЙМО ПРО ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

„Належить зазначити, що почалась видавнича діяльність Українського Національного Музея у Львові за складки, вібрані особливо в Америці". Так каже звіт Українського Національного Музея за рік 1925.

З радістю відсилаю се признаннє рівнож і на адресу Укр. Народного Союза і тих нечисленних одиниць з поміж американських Українців, які від 1922 р. складають жертви на Український Національний Музей.

Сповнивши сей милий обовязок мушу з жалем зазначити, що жертвенність на сю ціль була найбільша в першім році збірок (1922), а в протягу трох слідуючих літ зійшла великими скоками майже до зера. Через мої руки вислано на Національний Музей у Львові:

в році 1922	$158.00
„ „ 1923	110.00
„ „ 1924	79.75
„ „ 1925	13.00

Ся послідна сума може застрашити прихильників Українського Музея своєю величиною, а своїм фатальним числом — забобонних. Та я не є ані забобонний, ані не зражуюся відразу браком успіху. Тому поновлюю іменем Управи Музея просьбу о жертви на видання, які запізнають своїх і чужих з минувшою і сучасною культурою українського народа.

З сею просьбою звертаюся в першій мірі до людий, які жертвами в минувших роках дали доказ зацікавлення долею Національного Музея. Відтак звертаюся до всіх тих, що оцінюють вагу праці, яка відкупує придбані нашими предками скарби, щоби зберечи їх і віддати до ужитку нашим потомкам, а рівночасно поширює добру славу нашого імени поміж чужими.

Жертви проситься слати на адресу Обєднання в Филаделфії, яке якраз тепер вислало на потреби Музея $100, а вишле й більше, якщо загал йому допоможе.

о. Лев Чапельський.

Джанставн, Па.

І БОГОВИ СВІЧКА І ЧОРТОВИ ОГАРОК.

Дня 22. марта відбувся похорон Т. М. Бoредької. Наші большевики привезли її тіло до Українського Робітничого Дому і поставили на середині галі. Промовляло щось з пів довзина промовців, а всі одно і те саме, про світову революцію і про буржуазію.

Що мене вразило, то хрест, який лежав на покійній. Як відомо, наші большевики висмівають віру і церкву, а і самого Христа. По щож класти хреста на своїй товаришці. А коли померша була віруюча то чом не ховати її по церковному звичаю, так як вона вірувала.

Таке поступованнє вважаю негідним і облудним.

Йосиф Крук.

Нюарк, Н. Дж.

ВІДОЗВА ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З СЕРНИК.

Братя-земляки!

Як відомо Вам, удавались ми до Вас з горячою просьбою о жертви на будову дому читальні Просвіти в Серниках. За жертви, котрі Ви прислали тамтого року — щиро дякуєм і просимо на дальше не забувати нас.

Жертви Ваші принесли нам велику користь, без котрих ми не булиб в силі розпочати будови дому. Як доводилось нам продовжувати цю будову, годі з усіма подробицями писати. Вистарчить, словом одним, як невольникам на ласці чужій. Найлучший доказ, що мусіли ми купити і площу під дім, помимо цего, що у нас тільки свого громадського ґрунту є. Дальше, що і за дерево, котре ми взяли з свого цвинтаря, ще до нині не укінчилась розправа. (Видно, що й по смерти, сосни небіщиків є державним майном). Вкінци коли вже було майже на укінченню, заперечали нам докінчити, тому що нібито дім має бути віддалений о 4 м. від дороги, а дальше за найменші збірки грозили нам закриттєм дому, — так що кождий раз насилали нам комісії, для збадання річи, котрі ми мусіли власним коштом оплачувати, гірко запрацьованим грошем, о котрий тут так тяжко приходить.

Тож просимо Вас Братя в остание, допоможіть нам в тій прикрій хвилі для нас. Не дайте вирвати нам з рук останньої надії нашої будучности!

На Вас залежить все. Тому не жалуйте цих дрібних жертв для нашого спасення. Без Вас ми самі безрадні, тому ждемо Вашої помочі, в надії, що не відкинете нас за свої пороги з нічим. Бо ця Ваша жертва рішить все — нашу долю й недолю!

Тому дбаймо о це, щоб Ваші імена братні й родинні були спасителями для нас нуждарів гноблеимх віками. Імена Ваші глубоко заляжуть в память тих, котрі мріють про кращу будучність.

Улаштуйте одноразову збірку, й товаришам предложіть нашу просьбу о жертви на докінчення дому.

Покажім, що ми є той народ, котрий за себе не забуває і допомагає в тяжкій недолі.

Слідує печать читальні і підпис секретаря.

Всі жертви належить слати на таку адресу:

Микита Пахолок,
13 E. 21 St., Box 253,
Bayonne, N. J.

ПОЗІР! РОСФОРД, О.! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ СПІВ. КРУЖКА
при церкві св. Михаїла
в Росфорд, Огайо
— відбудеться —
в память 65-их роковин смерти
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ
В НЕДІЛЮ, 11. КВІТНЯ 1926 Р.
в ГАЛИ У. Н. ДОМУ
273 WALNUT ST., ROSSFORD, O.
Під проводом о. Ю. Крупи.
Акомпаніямент обійме панна Марія Вайнар.
Дірігент Гр. Шумський.
Початок о год. 7-ій вечер.

Дорогі Родимці, прийдіть численно всі на сей концерт як з Росфорд так і з околиці (Толідо) і поможіть нам звеличати се свято в память нашого мученика, яким був Тарас Шевченко.

Запрашає сердечно

80 **Комітет.**

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ПЯТА.

(28)

(Продовження)

— Незручні людиська — подумав я собі — мабуть пяні, що й світа не бачать! і мені прийшло на гадку, якби то капітан Смолет поставив їх на ноги.

Тимчасом скунер змінив знову свій напрям, плив може які дві мінути борзо наперед, а відтак знову станув. То повтарялося раз по раз. То сюди, то туди, то взад то вперед, то на північ, то на південь, то на схід, то на захід плила „Гіспаніоля" і за кождий раз знову приставала. Мені стало тепер ясно, що ніхто на ній кермою не робить. А деж поділися ті, що лишилися там на варті, коли так? Або попилися так, що й про світ не тямлять, або покинули корабель, — подумав я собі, і мені прийшло на гадку, чи я би не дістався яким способом на корабель і чи не привів би його назад капітанові.

Похват ніс човенце і скунер з однаковою скорістю на південь, але рух корабля був так шалений і неправильний, що він не посувався наперед, але скорше оставлявся позаду. Коби я лиш міг був зважитися і сісти просто та взятися до весла, то я був би його певно здогонив. Той авантурний плян подобався мені, а гадка на бочку з водою коло кухні додавала мені ще більшої відваги.

Отже я піднявся і майже в тій хвили на повитання бризнула на мене филя водою; але я сим разом не покинув свого пляну, лиш взявся з цілої сили і осторожно веслувати до „Гіспаніолі", що самопас плавала по морі. Раз хлюпнуло тільки води до човна, що я мусів перестати веслувати і взятися вичерпувати воду, а серце в мені билося так, як у сполошеної птиці. Але поволі набрав я вправи та повів човенце поміж филями, роблячи лиш деколи веслом, а й филі лиш рідко мене зливали.

Я підплив тепер зі значною скорістю до скунера і видів вже, як світилася мосяжна окова на кермі, а на кораблі все ще не було видко ані живого духа. Я таки мусів припускати, що розбишаки покинули корабель; а коли ні, то вони лежать пяні в каюті, де я би їх може міг на ключ замкнути, а з кораблем зробити, що мені би хотілося.

Накінець надалася пожадана нагода. Вітер на кілька мінут майже зовсім був притих, а „Гіспаніоля" крутилася поволі довкола, так, що накінець обернулася до мене заднім кінцем, де вікно від каюти все ще було отверте, а лямпа, що висіла над столом, все горіла. Велике вітрило гойдалося то сюди то туди. Якби не похват води, то корабель бувби такий нерушався з місця. З подвійною силою взявся я для того ловити корабель.

Я не був вже й на сто стіп від скунера, коли вітер надув знову його вітрила і він полетів як ластівка.

Зразу мало що не взялася мене роспука, але не було причини, як то я зараз з радістю переконався. Бо корабель став знову обертатися, аж ширшим боком обернувся до мене і плив щораз повільнійше. Я вже видів білу піну під його переднім кінцем. З мойого низенького місця в човенці видавалася мені „Гіспаніоля" величезною.

Відтак нараз зрозумів я річ. Я мав ледви час подумати — ледви час щось зробити, щоби ратуватися. Мене филя підоймила в гору, а на другій гнав вже корабель. Щебльова щогла*) підоймалася над моєю головою, — я встав, підскочив в гору і при тому трутив човенце у воду. Одною рукою вхопився я клівера, а ногою станув на поперечних линвах. Коли я так висів там задиханий, глухий грохіт підімною дав мені знати, що скунер затопив човенце і тепер не було вже мені куди вертати.

Глава двайцять пята.

Я здіймаю чорну флягу.

Ледви що я трохи ліпше станув, коли кліверове вітрило з таким лоскотом якби від грому вдарило об щебльову щоглу. Потрясенне було так сильне, що цілий скунер задрожав аж до самого споду. В найблизшій зараз хвилі вітрило відбилося назад і звисло поморщене.

Від того потрясення я мало не упав у воду, але длятого не тратив часу, лиш поліз здовж клівера і в найблизшій хвилі вихопився на поклад.

Я опинився тепер з лівого боку від льожі, де ще велике вітрило, здуте від вітру, закривало по части передімною задню часть покладу. Ані живої душі не було видко. На помості, що ще від часу ворохобні не бачив води ні щітки, було видко богато слідів від ніг, а по корабли тачалася з одного боку на другий фляшка з відбитою шийкою.

Нараз дісталася „Гіспаніоля" знов у вітер. Реї поза мною стали ломотіти. Держак від керми пересувався з одної сторони на другу, а цілий корабель аж скрипів. В тій хвилі перехилилася велика рея і відслонила мені лівий бік позадньої палуби.

І справді! Тут були оба вартові. Той з червоною шапкою лежав горілиць як колода, розложив руки навхрест, а крізь відхилені губи світились йому зуби. Ізраїл Гендс оперся об беріг корабля, борода повисла йому була на груди, а лице таке біле як лоєва свічка. Якийсь час гнав корабель як сполошений кінь, що бє копитами на всі боки, але незадовго дув вітер то з сього то з того боку вітрила, реї хиталися то сюди, то туди, що аж щогла стала під напором голосного скрипіти. Від часу до часу хлюпнула й филя водою на поклад, або корабель затрясся від удару розшалілих филь. Великий скунер з розвішеними вітрилами був тепер у гіршому положенню, як моє човенце, спочиваюче тепер на дні моря.

За кождий раз, як филя кинула кораблем, чоловік в червоній шапці качався то в один то в другий бік, але при тім не змінив ані трошки свойого положення і не закрив вишкірених зубів. Страшний був се вид! Та й Гендс за кождий раз хилився що раз більше і здавалося, як би леда хвиля мав повалитися як довгий на поклад. При тім ціле його тіло посувалося щораз дальше, так, що я поволі стратив з очий його лице, а накінець видів ще лиш його ухо і одну половину його пабородів.

Рівночасно побачив я на помості довкола них чорні плями з крови, а з того здогадувався, що вони упившись, убили один другого.

Коли я так не мало здивований ще дивився на них, Ізраїл Гендс, коли корабель на хвильку стояв тихо, обернувся трохи і застогнавши з тиха, заняв знову таке положення, в якому я пізнав, що його щось дуже болить і що він страшенно ослаб, зробилося мені його жаль. Але коли я собі пригадав змову, яку підслухав в бочці з яблок, то й було вже по жалю.

Я поступився назад, аж дійшов до великої щогли.

— Вернув назад на корабель, пане Гендс, і зголошуюсь до служби — казав я іронічно.

Він з великим трудом отворив очи, але був занадто ослаблений, щоби показати по собі якесь здивуванне. Лиш на силу промовив одно слово: „Горівки".

Я подумав собі, що не треба тратити часу та став поступатися взад і побіг відтак на долину до каюти.

Нелад, який там був, трудно описати. Всі позамикані скрині і шафи були порозбивані, бо видко, шукали за картою. На помості було повно болота з чобіт тих злодюгів, якого нанесли з мочарів, коли ходили на раду. На чистеньких білих стінах, що так красно виглядали з золотими обвідками, було видко сліди їх замащених рук. Десятки порожніх фляшок звеніли качаючись по кораблі. На столі лежала отворена одна із лікарських книжок доктора, а повидираними з неї картками ті опришки закурювали собі люльки. А понад тим перевертом в горі все ще світилася лямпа слабим світлом.

Я пішов до пивниці і побачив тут, що щезли з неї всі бочки, а майже всі фляшки були вже порожні і порозкидані. Не диво, що від часу ворохобні ані один з них не був тверезий.

Шукаючи межи припасами, знайшов я для Гендса ще пів фляшки коняку, для себе набрав трохи сухарів, трохи зварених в цукрі овочів, велику пачку родзинків і кусень сира. З тим вийшов я знов на поклад, поклав призначені для мене припаси здалека від теслі, пішов до бочки з водою, напився і аж тоді, не скорше, дав Гендсови його коняк.

Випив майже до самого споду, заким фляшку відіймив від рота.

— От, до лиха — сказав він — аж тепер мені полекшало.

Я тимчасом сів собі десь у кутику і став їсти.

— Тяжко ранені? — спитав я.

Він відхрунькав, чи по правді сказавши вигавкав свою відповідь.

— Як би на кораблі був доктор — сказав він — то я би за кілька днів був вже здоров. Але я не маю щастя і то завсігди було моїм нещастем. Отсей хлописько вже неживий — додав він і показав на чоловіка з червоною шапкою. — Впрочім він і не був моряком. А ти звідки тут взявся?

— Я вернув на корабель, щоби його взяти в посіданне, Гендс. Отже поки що мусите мене вважати капітаном.

Він подивився на мене, як би мене хотів зїсти, але не сказав нічого. Його лице знову набрало трохи краски, хоч він все ще виглядав дуже слабий і безсильний, та за кождим рухом корабля заточувався то сюди то туди.

— Непричком сказавши, Гендс, — говорив я дальше — не можу стерпіти онтої хоругви на сьому кораблі і длятого, коли позволите, здійму її. Ліпше ніяка, як така.

По сих словах взявся я й так зробити, побіг до шнура від фляги, стягнув ненависну, чорну флягу і кинув її у воду.

— Бог нехай благословить короля! — сказав я і здіймив шапку. — Пануванню капітана Силвера вже тепер кінець.

Він на те лиш подивився зпід ока на мене.

(Дальше буде).

*) Щебльова щогла се коротка щогла, уміщена косо на передньому кінці корабля і виставча понад воду. Перше її продовження звеся „клівером", а до клівера привязане триґранчасте „кліверове вітрило".

ДОПИСИ.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Вистава „Бондарівни"

20. березня в Рочестер в церковній галі відбулась вистава „Бондарівна". Це дуже гарна історична драма. Відограли її досить добре за винятком двох трох місць, де бракувало більш жвавости, або більш драматизму.

Найліпше відіграв ролю поважного Бондаря д. Свирида; п. Юркова — Тетяну Бондарівну цілком правдиво; п. Дорофей — Марія, як завжди в подібних ролях була на своєму місці; п-на Климців теж добре вивязалась з своєї коротенької але живої ролі Тетяниної подруги Оксани.

Мужеський персонал теж не засоромився.

Д. Гречук був абсолютно в ролі і вдав тип хитрого пройдоху шляхтича Чеслава Герцеля як найкраще; лишень в останній дії, хоч на користь своїй ролі, бо смішив глядачів, але не на користь загальній штуці — трохи пересолив, відобравши увагу глядачів від сцени прощання Тараса з Тетяною на себе.

Д. Грушецький, провів ролю Каньовського як і належалося — поважно і з почуттям.

Не зле грав жид Мардохай — д. Гранковський.

Д. Головко в ролі Тараса був дуже добрим аж до часу повороту з Запоріжжа, там бракувало йому запеклости і люті.

Д. Британ, провів дуже гарно не велику але відповідальну ролю — Дениса, щиро закоханого в Тетяну парубка.

Та що мені особливо подобалось, це веснянка дівоча в першій дії. Відбувалась вона цілком просто і характерно по сільському. Дівчата співали без всякого супроводу і тільки можна пожалувати, що мала сцена не дозволяла більше розійтись і більш жваво провести хоровод.

Взагалі вистава була відограна досить добре, очевидно аматори потрудилися над ролями і кожен не тільки вивчив але і відчув свою ролю і вивязався як найкраще з свого завдання.

Не раз сердилися аматори на мене, що критикував їх, але це на зле не вийшло, бо очевидно нарешті кожен зрозумів що кому підходить і остання вистава показала це цілком яскраво: кожен на свойому місці і з ролею по силам.

Особливо для мене яскравим прикладом послужив д. Гречук. Бачив я його нераз на сцені, але таким відданням ролі як в цей раз він похвалитись не міг. Каюсь, що приходилось частенько його критикувати, але нарешті прийшло цілковите задоволення: д. Гречук найшов свою стежку і коли пійде по ній далі, — вірю, завжди стоятиме в перших рядах аматорів.

Остається висловити тільки побажання, аби аматори до того всього звертали трохи більш уваги на костюми і характеризацію, та дбали не тільки про свою власну ролю, а й про ролі других аматорів, памятаючи, що не одна особа робить враження цілої штуки, а цілий ансамбль і часами самому головному виконавцю треба дати місце незначному виконавцеви з двома трьома словами, який доповнить цим малюнок штуки до повної перфектности.

Л. Сорочинський.

ЦЕНТРАЛІЯ, ПА.

Не так в нас зле як представляють.

В дописи з дня 26. грудня м. р. подано невірні інформації про нашу громаду, які я хочу спростувати.

Родин в громаді, що належать до парохії є всего 102. До школи ходить 60 дітий. Учитель вів хор, давав представлення і концерти і провадив вечірну школу, належав до Січи і У. Н. Союза і давав жертви на всі народні цілі. Одна його тільки хиба, що не заливався муншайном.

Співак.

ЗМІНА АДРЕСИ ОБЄДНАННЯ:

Письма і гроші до Обеднання належить посилати від дня 1-го квітня 1926 р. на таку адресу:

OBYEDNANYE
P. O. Box 411
PHILADELPHIA, PA.

ТЕРМІНОЛЬОҐІЧНІ УКРАЇНСЬКІ СЛОВНИКИ.

Природничий відділ Інституту української наукової мови має за мету виробити терміпольоґію в усіх галузях природознавства. Відсутність потрібних коштів заважала відділові широко розгорнути роботу, але проте досі зібрано біля 450 тис. карточок термінольоґічного матеріялу та видано вже термінольоґічний фізичний, геольоґічний, хемічний, математичний та анатомічний словники. Готуються до друку словники зоольоґічний, медичний, метеорольоґічний та инші.

Значні асиґнування, відпущені інститутові цього року, дадуть змогу виконати до терміну завдання в справі випуску потрібних термінольоґічних словників.

В ХАТІ.

В хаті сидів чоловік з жінкою.

Дерево догарало, а іскри хвилями освітлювали лиця обох спокійних і щасливих людий.

В комині гудів вітер а на дворі шаліла буря. Але в кімнаті було тепло і приємно.

— Миколо, спиш? — спитала жена, присуваючись до мужа.

— Ні, моя дорога, — відповів перекладаючи ногу. — Я тільки так задумався.

— Про щож ти так думаєш?

— Сам не знаю, — усміхнувся. — Що гадаєш, о чім можна думати, як сидимо в теплій хаті. О тім, що тут є тепло, а на дворі буря і зимно. Так бачиш над тим і я думав, а ти?

— Я думала над тим, що то приємно в таку бурю сидіти в теплій хаті, де живе двоє щасливих, що люблять я.

— Аґа. — Сидіти з чоловіком, котрого любиться і до якого мається довіре.

Тоді можна дійсно чутись щасливим.

Ох яка я щаслива! А ти мій дорогий?

— Зайве питанне! Та й я!

Жінка усміхнулась, встала і присіласи близше мужа.

Миколо, скажи правду, чи ти мене дуже любиш?

— Дуже! — відповів і поцілував її руку.

Я переконана про те, але хотілаб знати, як сильно мене любиш?

— То тяжко сказати, тимбільше, що до сього часу ще ніхто не винайшов любометра і не розділив його на ступені.

Можеш адже знати границі свого чуття!

— Гм, знаєш то є річ дуже тяжка. Знаю, що люблю тебе понад все, з цілого серця і цілою душею.

Е, це стара байка. Я хочу знати, чи любиш мене так як я тебе.

Як би я так приміром померла...

— Не вмреш, се пусте!

Але скажім що отак нагло...

— Дурниця, через що малаб ти нагло умирати?

Ніхто не знає дня своєї смерти. Дістану приміром сухоти...

— Але деж би в тебе — — ха-ха... взялися сухоти...!?

Але, скажім собі! Уяви собі. Миколо, чи ти мене любиш?

— Знову те саме?

Позволь, хай буде по мойому. Представ собі, що я померла! Так?

Вже померла. Почуєш моє останнє слово... Миколо, чого мовчиш?

— Так, я уявляю собі.

Отже я направду померла! — Як тобі тепер здається?

Тепер? Ні? Як би ти направду умерла?

Думаю, що ти не бажавби собі сего але скажім?

— Я взагалі не можу собі уявити, щоб ти померла.

Що, не маєш настільки фантазії? Не любиш мене?

— Люблю!

Так собі уяви!...

— Як?

Отже я мертва. Миколо, ти схиляєшся над мною і, що робиш?

— Але дай спокій!

Ні, скажи! Що робиш при тім? Скажи!

— Плачу!

Задля великого жалю ніхто не плаче. — Розумієш?

— Твоя правда, я взагалі не вмію плакати... Я буду дуже пригнобленим. Так.

— А опісля?

Опісля пішлю по попа.

А по тім?

— А по тім..., але, що там по тім!

Залиши се дорогенька!

Ні, лишень говори дальше! Що по тім?

— По тім похорон, співи...

Але, що робитимеш дальше?

— Щож маю робити? Або я знаю? Буду молитися за тебе, поставлю тобі памятник з написом.

А з яким написом? Чи можеш мені се зараз сказати?

— На примір: „До неба возноситься твоя душа, а порох тут на землі, по тобі тужу..." Ох! Або що иньшого.

А по тім?

А по тім? Я думаю, що треба докинути дров до печі, бо вигасне і буде нам зимно.

Не говори! Горить там ще досить... На другій стороні нагробника напишеш: „Дорогій жені поставив муж".

— Ні, напишу,... написавби: „Своїй найдорожшій і незабутій жені поставив муж".

Ох Миколо, хоч раз бачу, що мене дійсно любиш. Яка я щаслива, ох як би ти знав яка я щаслива, але говори дальше...

— Що маю говорити?

Ти забуваєшся! Як ти вже поставив нагробник, помістив напись... а по тім?

— По тім? Щож може бути по тім? Я вже скінчив!

Як скінчив? Я того не розумію! Що будеш робити як мене вже не буде?

— Нудитись... і споминати, що ту сиділа, там сиділа... ту ходила,... там ходила...

А по тім?

По тім буду жити а по тім мушу... щось зробити...

Жена положила голову на плече мужа і примкнула очі. Уявила собі фактично свій похорон і всі церемонії, аж її від того мороз перейшов по цілім тілі. Отворила очі і вздихнула:

Мій дорогий Миколо, то є таке страшне..

— Що?

Той твій самітний убогий стан!

— Щож робити моя дорога? Чоловік мусить привикати і зносити...

Розуміється, що й смуток з часом скінчиться. А тоді знову зажити весело.

А то мені так холодно се говориш?

— Зрозумій, що не можу вічно тужити. Чоловік жеж я чоловік!

Миколо!

— Щож є в тім злого, як піду до театру, ти об сім вже нічо знати не будеш. Щож би я сам знущений робив в дома?

Нещасливче! Така то твоя любов?

— Щож би я мав почати?

Ти! Ти? Ще питаєшся? Ти повинен застрілитися, розумієш.

Не повинен хотіти мене пережити.

— Моя дорогенька, я тебе люблю, дуже люблю, але застрілитись не мавби я досить відваги!

Якої відваги? Приложити револьвер до пульса і спустити...

— Але знай, що не маю жадного револьвера!

Завтра вкуплю револьвер, розумієш, завтра...

— Але чому мавби я стрілятися?

Чому? То ти хочеш жити без мене? Сам?

— Ну і щож, мало людий жиє так?

Застрілитись! За ніщо! Немаю найменьшого права на це. Життя маємо на се щоб жити...

Дякую за пораду, пане! Повнила я велику дурницю, що повірила у вашу любов пане, але ви мене ніколи не любили. Розумієте, ніколи!

— Даруй, але осуджуєш мене несправедливо. Я тебе любив, люблю і любити буду.

Брешете, пане! Ох, він мене любив! Я лишень замкну очі, він вже буде тягатись по театрах, тощо!

— Слухай моя дорога!! Я нікуди не йду!

Підете, пане! Що ви собі думаєте? Я не є вашою слугою.

— Алеж дорогенька! Знай..., що ти не вмерла! Не вмерла...

Ні не вмру! Розумієте, ні не вмру! Вам на злість. Пане, ви не варва того, щоб я умерла.

— Ох як я тішуся, я щасливий!

Ви тішитесь, ви щасливі? Брешете! І я такому вірила! Такого шубравця я любила!... Не дочекаєтесь моєї смерти!

— Даруйте ласкава пані! Всьо має свої границі...

Лишень ваше шубравство, ваше циганьство не має границь. Я вас пане, розумію... Нагробник мені поставить, помістить напись, буде нудитись, буде сам...

— Хотів, але тепер знайте, тепер би я вже так не зробив...

Я вже давно о тім знала. Даруйте пане...

— Ні, ні ви позвольте пані!... Я говорю, мовчіть!...

Що-о-о? Так відноситеся як до своєї служниці!

— Повторюю, мовчіть! Знаю вас вже...

І я вас добре...

Думаєте, що я не знаю чому собі бажаєте моєї смерти? Вже я знаю, ваші залицяння до Марії Петрівної і свято переконана, що як би я померла, за тиждень по моїй смерти будете старатись о її руку... То є страшне! При своїй живій жінці мріяти про другу...

— Позвольте...

Ні! Насамперед розвід, а відтак вже робіть собі що хочете. Ви безвстидник один! Лиш сліпий може старатись о руку такої женщини як Марія Петрівна.

— Даруйте, але моя терпеливість кінчиться! Здається, що вам то все наговорила моя люба теща а ваша мати....

Оставте матір в спокою! Розумієте? Вона є для мене святістю.

— Таких святих не знайдеш ні в одній каплиці. При першій стрічі говорю з нею!

Не відважтеся, ви... безличник!

— Ви... гуска!

Жена хляпнула зімліла на підлогу. Муж бігає по кімнаті розлючений як вовк. З печі вилітають останні іскри кидаючи слабе світло. На дворі реве буря, а в комині вітер гудить свою пісню.

Переклав С. Лев.